



הוצאת ספריו וכתביו הקי ומפעלים להפצת תורתו



משתגעין ומתלהטין בתורה האור החיים הקדוש

פרשת תולדות תשפ"ד | גליון צ

פנינים מובחרים מעובדים ומתומצתים על פי דברי רבינו

פניני חיים

בש"ם בצלאל - לע"נ דה"ח רבי משה שמואל ב"ד בצלאל ז"ל

ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה' (כה, כב). פירש רש"י שאמרה כיון שגדול כל כך צער העיבור למה מתאוות ומתפללת על ההריון. וקשה להבין האיך תמאס רבקה הצדקת בהריון מחמת הצער. ויש לפרש, דהם היו נדחקים ומתרוצצים בזה בזה, וחשבה רבקה שהם לא יוכלו להתקיים והם ימותו, וכיון שאמרו חז"ל שאין הקב"ה עושה נס לחנם, לכן אמרה "למה זה אנכי", כי מן השמים לא יעשו נס לשקר, שהיא תפקד בוולדות שאינם מתקיימים, אבל לא הקפידה על צער ההריון "כי הצדיקים יסבלו צער גדול בעולם הזה לתכלית טוב הנצחי" ורק הלכה לדרוש את ה' לבקש רחמים על הריונה.

ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת ויקרא את עשו בנו הגדל (כו, א). קשה מדוע נאמר שהיה זקן בשעת הברכות, גם מדוייק למה כתוב "ויהי" בלשון צער. ויש לפרש דהטעם שהכתוב מודיע שהיה יצחק זקן, כי זאת הסיבה שיעקב יקח את הברכות בלי שיכירוהו יצחק, ולכן כתיב "ויהי" לשון צער, דהוא צער מה שיעקב לקח את הברכות בלי ידיעת יצחק שהוא יעקב, שלכן לא נתן לו כל הברכות ובירך גם את עשיו, "כי מזה סובבו כמה סיבות לבני עמנו".

בעבור תברכה נפשי בטרם אמות (כו, ד). קשה מדוע אהב יצחק את עשיו ורצה ליתן לו הברכות, וביאר רבינו, וטעם יצחק שהיה לברך עשיו הרשע, כי חשב שבאמצעות הברכות יתהפך למדת הטוב ויטיב דרכיו, כי הצדיקים יכאבו [כואב להם] בעשות בניהם רשע, והיה משתדל עמו להיטיב.

ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן (כו, טו). יש לפרש כיון שעשיו היה גבה קומה יותר מיעקב, ועל כן אומר הפסוק שהיא הלבישה ליעקב את הבגדים הארוכים של עשיו, והתאימה אותם ליעקב אף על פי שהוא "בנה הקטן" שהיה קטן קומה יותר ונמוך מעשיו.

והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צנארה (כו, מ). יש לפרש "תריד" מלשון רידוי, ורמוז יעקב בדבריו על זמן הגאולה שאז יהיה עשיו רדוי, שקודם יפרוק מעליו עולו של ישראל, ואחר כך ירדו ויצערו את אומות העולם, כי יהיה בית יעקב אש ובית עשיו לקש, ולזה דקדק ואמר "גדולה" לשון שמחה כי אז ישמחו השבים ותגאל הארץ.

מוסר חיים לקח מהפרשה במשנת רבינו

בשמי"ם ראש - לזכות ידידנו דה"ח רבי יהודה בן שרה מרים הי"ו ווייס

ה'יגיעה' נחשבת כלפי שמים הרבה יותר מה'תוצאה'

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (כה, יט).

כתב רבינו: שהגם שדמה תולדות הטוב של יצחק לשל אברהם כרמוז באומרו ואלה בתוספת נאו, עם כל זה לא תשוה מעלתו לשל אברהם כי הוא האב וזה לו, והוא אומרו אברהם הוליד את יצחק, בחינת הטוב שבו באה מלח המוליד, מה שאין כן אברהם כי אביו עובד עבודה זרה היה והוא נתעצם להשיג בוראו ומעלת אברהם נשגבה, ולזה נקרא (ישעיה מא ח) אברהם אהבו יתברך, פרוש, הוא קדם להיות אוהב לקדם שפירא ה' אליו אהבתו בו הוא רךך אחריו בהתעצמות נפלא, מה שאין כן יצחק כי בנה בו אברהם בגנו אהבת הטוב וכשפסק עינו בעולם כבר נחה עליו רוח ה'.

עוד ירמוז, כי תולדות יצחק היה בחינה יותר מעלה מתולדות אברהם, כי אינו דומה צדיק בן צדיק לצדיק בן רשע (יבמות סד) שהוא אברהם בן תרח, והגם שאמרו ז"ל (בר פ"ח) ששעשה תשובה, עם כל זה, בעת לדת אברהם עד סמוך למיתתו לא היה אלא במדרגת רשע ופעלת האב רשע תחשיך מאור נפש הבן, ובבחינה זו נתרביית הקשרת מעשה יצחק, והוא אומרו ואלה בתוספת על הראשון ונתן טעם באומרו אברהם הוליד וגו'.

אברהם אבינו נולד לאביו תרח שהיה עובד עבודה זרה, ובשעת הלידה לא היה לו בתכונת נפשו אהבת ה', ואברהם נתייגע יגיעה עצומה להשיג ולהכיר את הבורא. לעומת זאת, יצחק אבינו בלידתו כבר נחה עליו רוח השם, כי אביו אברהם בלידתו נטע בתוך נפשו אהבת השם יתברך, ובבחינה זאת יש חשיבות לאברהם אבינו יותר כי הוא נתייגע מעצמו.

כתוצאה מזה, זכה יצחק להוליד בנים חשובים יותר מאברהם, כי תרח אביו של אברהם רשע גמור היה עד סמוך למיתתו, וזה השפיע על שלימות ומעלת אברהם אבינו. לעומת זאת, יצחק בנו הוליד נשמות קדושות יותר כי הוא צדיק בן צדיק.

כך בפרשת וארא כתב רבינו, וזה לשון קדשו: אברהם פי דבק בה' קדם שיכר אצלו מדותיו יתברך ונהגתו, וכבר כתבתי כי לאברהם למנה שיקראו לו (ישעיה מא) אהבו של מקום, פרוש, אהבת האמת אהבת הטוב כי הגם ששעין לא הכיר ממנו אלא הנסיונות הגדולות, אף על פי כן דבק בה' ואהבו.

מה שזכה רק אברהם לביטוי זה של 'אוהבי' ולא יצחק או יעקב, היות שהוא נתעצם באהבת ה' 'מעצמו' קודם שהקב"ה הראה לו אהבה, ולכן נקרא אוהבי, שזה אהבה עצמית בלא סימני אהבה קדומים מהקדוש ברוך הוא אליו, ובלי חינוך והכנה נפשית מאביו לאהבת ה'. מה שאין כן יצחק ויעקב, היה להם כבר הכנה נפשית וחינוך האב לאהבת ה', ולכן אינם במעלתו של אברהם אבינו.

והרב חיד"א מביא בחמש מקומות מה שמע מפיו הקדוש של רבינו, שהקשה על הפסוק בישעיה, שלכאורה היה צריך להיות כתוב 'אברהם אהוב' שהקדוש ברוך הוא אוהב את אברהם. ותיירץ רבינו הקדוש תירוץ מבהיל, שהקב"ה אומר שהוא שמח ומשתבח יותר על מה שאברהם אוהב אותו, יותר מעל מה שהוא אוהב את אברהם. כלומר: שהקדוש ברוך הוא שמח שיש לו אוהבים וידידים כמו אברהם אבינו. עד כאן דבריו הנפלאים.

ונמצינו למדים: כמה הקדוש ברוך הוא אוהב את היגיעה יותר מהתוצאה, שהרי בתוצאה הגיע יצחק אבינו לרמות גבוהות יותר, וגם בניו של יצחק היו מעולים משל אברהם, ולמרות זאת זוכה אברהם לביטוי הנדיר של 'אוהבי' עד שהקדוש ברוך הוא מתפאר שזכה לכוזה אוהב כמו אברהם. כי הוא נתייגע בכוחות עצמו.

ובפרשת ראה מסביר רבינו את מאמר חכמינו "מקום שבעלי תשובה עומדים - אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד", כי הבעל תשובה גדול יותר במעלתו מן הצדיק, כי הבעל תשובה נדבק בו כבר כוח הרע באמצעות עוונותיו, וקשה לו מאוד לקיים מצות ה', לעומת זאת הצדיק שלא נדבק בו כל רע, ותר קל לו לקיים המצוות.

תפילת צדיק בן רשע אינה חוזרת ריקם

ויעתר לו וגו'. טעם שלא אמר וידע יצחק את וגו', כאומר (בראשית ד א) והאדם ידע (ש"א א) וידע אלקנה וגו', אולי שהיתה התפלה אחר שיידע תוך ג' ימים הראשונים כאומרם ז"ל (ברכות ס). שלשה ימים הראשונים יתפלל שלא יסריח, וזו היתה תפלתו של יצחק. (כה, כא)

הישמח משה ביאר עפי"ד רבינו, דלכאורה קשה היתכן דנגרע מעלתה של רבקה משאר צדיק בן רשע, ואם כן אף שהוא מקודם להשמע, מכל מקום מהיכי תיתי נאמר 'ולא לה' כלל, וחו' שתפילתה חזרה ריקם.

אבל לפי דברי רבינו, דהתפילה היתה בתוך שלשה ימים שתקלוט הזרע, אי"כ י"ל דתפילת שניהם נתקבלה, דהרי אמרו רז"ל (ויק"ר י, ה) תפילה עושה מחצה, והנה הוא התפלל שתקלוט הזרע, והיא התפללה גם כן שתקלוט, והוא נענה תחילה ותפילה עושה מחצה, ובודאי נענה על קליטת הטוב כי הרע למה לו, ונקלט ע"י תפילתו יעקב, ואחר כך על ידי תפילתה כרותה שתפילת צדיק אינו חוזר ריקם.

ומה שדרשו חז"ל דה' לא נעתר לה, אין הכוונה שלא נעתר כלל לתפילתה, אלא שלא נעתר שתקלט על ידי חלק הטוב, והרי אין הקב"ה מייחד שמו על הרעה (בר"ר ג, ו), לכן דרשו חז"ל ויעתר לו ה' דייקא ולא לה, שלתפילתו נעתר ה' בשמו כיון שנקלט על ידו חלק הטוב.

וזה שפירש רש"י ויעתר לו ולא לה, לפי שאינו דומה וכו' לפיכך לו ולא לה, שתמהו הכל על זה שמסיים לפיכך וכו' דהוא שפת יתר לכאורה. אלא דכיון שהוא נענה תחילה על הקליטה ובודאי הטוב נקלט, אי"כ ממילא 'לא לה', ר"ל דלדידה לא אמרינן ויעתר לה ה' שאינו מייחד שמו על הרעה, והיינו דברי רש"י לפי שאינו דומה וכו', אף שזה אינו לענין להקדים, מכל מקום לפיכך ממילא לו ולא לה.

ובספה"ק אורח לחיים המתיק דברי רבינו, מנין באמת נודע שנפקדה בזכות תפלת יצחק ולא בזכות תפילתה, ע"פ מה שכתב האריז"ל בליקוטי תורה על פסוק זה וז"ל, ויעתר פי' רז"ל (סוכה יד, א) מה עתר מהפך וכו', פי' יצחק מתפלל למזל ונקה, וכך היתה צריכה להשפיע לאשתו, ורבקה היתה מתפללת למזל נוצר שהוא דכורא, וכל אחד היה מתפלל היפך חבירו, וז"ש לנוכח אשתו, ע"כ.

לפי זה נכון למה ויעתר לו ה' ולא לה, דלפי דברי רבינו שהיתה תפילתם זה בזוית זו וזו בזוית זו אחר הביאה, אי"כ תפילתה שהתפללה למזל ונוצר שהוא דכורא בשביל יצחק, לא פעל כלום, שהרי כבר היה הזרע במעיה, ורק תפילת יצחק שהתפלל למזל ונקה על רבקה שתקלוט הזרע, היתה מקובלת. וזהו שאמר הכתוב לו ולא לה, והאיך נודע הדבר, לזה סמך ותהר רבקה אשתו, ולא כתיב וידע יצחק כי היתה תפילתם אחר שידע, ונמצא שלא היתה צריכה לתפילתה על יצחק. עיי"ש באריכות.

הותר ליעקב לשמוע בקול אמו גם לעבור על דברי תורה

שמע בקלי. פרוש, הגם שיש בדברים אלו פגגבת הדעת, עם כל זה יש לה לשמע בקולי, פרוש, מלבד חיוב מצות כבוד אב ואם שהיא מצות עשה, גם היא נביאה, וכתבי בדברי נביא אמת (שופטים יח) אליו תשמעו, לזה אמרה שמע בקולי, וכבר כתבנו (לעיל טז ה) שייצטדק נביא באומר לעבר על מצוה ממצות התורה לפי שעה. (כו, ח)

העיר האדמו"ר בעל הפני מנחם מגור זצוק"ל, שהרי אמרו חז"ל במשנה (ב"מ לב, א) אם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר לא ישמע לו, ואם כן אם הוי איסור ממש איך הותר לו לפי שעה לעבור כשציוותה עליו אמו.

[בעץ יוסף על המדרש רבה (סז, ד) כתב שיעקב לא היה מחוייב לשמוע בקול אמו לגנוב דעת אביו, מיהו לא נענש על זה כיון שהרי יצחק מחל לו בסוף.]

ותירץ דאולי לא היה כאן גניבת דעת ממש, ולכן היה מצווה לשמוע בקולה, עכ"ד.

ביאור דבריו נראה, דעל פי הדין אין כאן גניבת דעת, דאדרבה הרי הוא קנה מעשו את הבכורה ובדין בא יעקב מכח אותה בכורה, וכדאיתא במדרש והובא ברש"י להלן (פס' ל"ו), שאמר יצחק הייתי מיצר וחרד שמא עברתי על שורת הדין עכשיו לבכור ברכתי גם ברוך יהיה, הרי שהוא הבכור ובאמת על יעקב יאמר אנכי עשו בכרך שהבכורה של עשו נמצאת בו.

ואף אם נימא שהבכורה אינה דבר שממכרה ממכר כמו שכתבו המפרשים, מכל מקום מאחר שכבר ביזה עשו את הבכורה, כמפורש בפסוקי התורה "ויאכל וישת וגו' ויבז עשו את הבכורה", איך יבוא עתה לקבל הברכות בתור בכורה, ועוד שנשבע ליעקב אבינו שהבכורה שלו ואסור לו לעבור על שבועתו.

אלא כיון דיצחק לא ידע בשעת מעשה שזה יעקב הוי כגניבת דעת, שגם זה אינו ראוי לעשות, ועל זה אמרה לו דמותר לו לעשות מצד כיבוד אב ואם.


לפי זה מדוייק לשון רבינו שכתב שיש בדברים אלו 'כגניבת' הדעת, שאכן לא היה כאן גניבת דעת ממש, ולכן שפיר היה יכול לשמוע בקולה.

עוד י"ל ככוונת רבינו, דלכן הוסיפה ואמרה שהיא גם נביאה, דאילו מצד כיבוד אב ואם ליכא כאן מצוה כיון דהוי לעבור על דברי תורה, לכן הוסיפה שהיא מחוייב גם מצד שהיא נביאה, והיות שיש לו חיוב לקיים דבריה מצד נבואתה, ממילא חוזר החיוב והמצוה לשמוע בקולה גם מצד כיבוד אב, כיון דמה שהיא נביאה סילק הענין דלעבור על דברי תורה ושפיר חייב לשמוע בקולה.

ובשפתי צדיק (פר' ויצא אות נ') כתב, שדווקא לאחר מתן תורה אין לו לשמוע בקול אביו לעבור על דברי תורה שכבר נצטווה עליהם, משא"כ קודם מתן תורה שעשו הכל בתורת חומרא, ובמצות כיבוד אב לכמה שיטות גם ב"נ חייבין. ועיי"ש בהערות הגאון מויערשוב ז"ל.

מאת מגדולי שיעור והוגי תורת האור החיים הקדוש מעידי: ע"פ הספר 'כל הכתוב לחיים' המכיל אלפי ביאורים מגדולי הדורות על ספר 'אור החיים' הקדוש, פרגושים 'מתוקות ועריבות' בדברי האור החיים הקדוש, ומגלים צפונות ונפלאות בתורתו הקדושה, עד בכדי ש'משתגעין ומתלהטין אחריה'.

להשיג בכל חנויות הספרים, או בקו ה'מורשת' 0733.743.620



אור החיים' – ספרו הקדוש על התורה

מאמרים משובבי נפש להתלהט ולהתקדש בלימוד אור החיים הקדוש

כספר הזוהר הקדוש

שלושה מיני סגולות נאמרו בספר 'אור החיים' הקדוש - בהחזקתו בבית, באמירתו כלשונו אף בלא הבנה, ובלמוד בו - והצד השווה שלוש הסגולות מייחד אותו כספר הזוהר הקדוש.

סח הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, שהספר 'אור החיים' הוא שמירה בבית. ועוד אמר: "אין ספר שאדם יכול להטמין עצמו בו כמו בספר הזוהר הקדוש, ולפעמים בספר 'אור החיים' הקדוש, מה שאין כן בספרים אחרים שלפעמים צריכים לחפש הרבה עד שמוצאים דבר שרואים בו את הקדוש ברוך הוא" (אמרי פנחס השלם' שער התורה אות נג).

ועוד אמר הרה"ק מקאריץ: "כשם שהיה התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א היה 'משיח בדורו', כן רבנו ה'אור החיים' הקדוש". ומהאי טעמא, כשם שהלימוד בזוהר הקדוש הוא מסוגל לנשמה, כן הלימוד בספר 'אור החיים' הקדוש" (עדן ציון' לרבי ישעיה הלוי הורוויץ ז"ל, ירושלים תשי"ג, ששמע מפי החסיד הישיש מבערשט רבי מנשה מלמד ז"ל).

גם הרה"ק רבי ישראל מריזין זי"ע התבטא באותו סגנון ואמר: "בדורות הראשונים היה הזוהר הקדוש הספר המסוגל לטהרת הנשמה, ואילו בזמן הזה הספר 'אור החיים' הקדוש הוא שבסגולתו לטהר את הנשמה". לימים, סיפר בנו הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע, כי מיום ששמע דברים אלו שאמר אביו הקדוש נעשה אצלו כחיוב ללמוד בכל שבוע את פירוש ה'אור החיים' הקדוש על הסדרה (דברי דוד, דברי תורתו ושמועות להרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע, שהוציא לאור הרה"ח רבי ישראל ראפפורט ז"ל, טשארטקוב תרס"ד. ובסיפורי הרמ"ח, להרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זצוק"ל מובא, שהרה"ק מטשארטקוב הקפיד ללמוד עם בניו).

וסיפר כ"ק האדמו"ר רבי אברהם יהושע העשיל מקאפיטשניץ זצוק"ל, שהרה"ק מטשארטקוב למד ה'אור החיים' הקדוש בכל ליל שבת קודש קודם עריכת השולחן הטהור, ולפי זה ידעו החסידים

מסוגל יותר מלימוד הזוהר הקדוש, לפי שלימוד הזוהר מסוגל לחלק הנפש הגבוה הנקרא 'נשמה', וחלק זה נמצא רק באנשי סגולה, ואילו לימוד 'אור החיים' הקדוש מסוגל לחלק הנקרא 'רוח', והוא נמצא גם כיום בכל אדם מישראל.

כיוצא בזה מסופר, כי פעם שאל כ"ק האדמו"ר רבי חיים מאיר מויזניץ זצוק"ל את אחד האברכים לאחר נישואיו, האם אומר הוא דף זוהר מפעם לפעם. התפלא האברך ושאל, האם מדרגה זו אמורה בכל אדם? השיב לו ה'אמרי חיים': זקני, הרה"ק מריזין, ראה פעם את חתנו הרה"צ רבי דוד היילפרין זצ"ל, בעודו אברך עול ימים, קורא בספר הזוהר הקדוש. כששאל אותו למנהגו, השיב האברך: "אומרים שהזוהר הקדוש מזכך את הנשמה". השיב לו הרה"ק מריזין: "הלא כתוב שכאשר אדם חוטא מסתלקת ממנו הנשמה, ואם כן איך הוא יכול לזככה באמירת זוהר". והוסיף: "למד ב'אור החיים' הקדוש, כי הוא מזכך את הנפש והרוח וממילא יכולה הנשמה לשוב".

פעם שאל הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע את אחד מחשובי חסידיו, שהיה למדן מופלג ועסק גם במסחר, האם לומד הוא. השיב החסיד: "מוכרח אני להגיד, כי כאשר יש לי זמן הנני לומד שטיקל גמרא". השיב לו הרה"ק מבעלזא: "בזמנים הקודמים היה אדם יכול להשלים עצמו בלימוד הזוהר הקדוש. כשנתמעטו הדורות, השלימו אנשים עצמם עם לימוד 'חובת הלבבות'. בדורות הבאים שירדו והלכו, היו נזקקים ללמוד 'ראשית חכמה' כדי להשלים נפשם. אבל כיום, בדורותינו, יכול אדם לבוא להשלמה על ידי לימוד 'אור החיים' הקדוש".

במכתב חיזוק לאחד מחסידיו, הדרך הרה"ק רבי אברהם (ה'יסוד העבודה') מסלונים זצ"ל להרגיל עצמו בלימוד זוהר הקדוש ו'אור החיים' הקדוש - ש"הם מאירים עיני ונשמת האדם" (באר אברהם' מכתבי קודש כח).

לשער מתי יכנס לערוך את שולחנו, לפי אריכות דברי ה'אור החיים' הקדוש על הסדרה (עירין קדישין' מהדורת תשס"ט בשם כ"ק האדמו"ר מקאפיטשניץ שליט"א ששמע כן מזקנו. וכן מובא ב'ד' אור החיים' בשם הרה"ח רבי ברוך צבי פדר שיחי, ששמע מפ"ק. גם ב'נר ישראל' מובא, בשם הגה"ח רבי שלמה זלמן הורוויץ אבדק"ק פאטיק זצ"ל, ששמע מאביו הרה"ח רבי אהרן שו"ב ז"ל, שכשאכל 'קעסט' אצל חותנו שהתגורר בטשארטקוב לא החסיר שולחן אחד אצל הרה"ק רבי דוד משה זי"ע, והעיד שהטיש לא החל לפני שעה מאוחרת, וידעו כולם כי אינו עורך את שולחנו בטרם סיים ללמוד כל הפרשה עם פירוש 'אור החיים' הקדוש).

כשאיחר פעם הרה"ק מטשארטקוב להיכנס לשולחן הטהור עד השעה אחת בלילה, שאלו החסידים את בנו - הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זי"ע - לפשר הדבר, והשיב להם: "לפני שאבי מסיים ללמוד את כל ה'אור החיים' הקדוש וה'באר מים חיים' איננו יכולים לדבר עמו כלל אודות השולחן".

פעם ציטט כ"ק האדמו"ר רבי יעקב יוסף מסקווירא זצוק"ל את דברי הרה"ק מריזין, והוסיף: "אפילו 'זאגין' (= להגיד, לקרוא) גם כן מסוגל לטהרת הנשמה, כמו שהזוהר הקדוש מסוגל לטהרה באמירה לחודיה בלא הבנה".

ואילו בשם הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זצוק"ל מובא, שאמר בשם הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זי"ע, שהתבטא ואמר כהאי לישנא:

"זוהר הקדוש מסוגל לנשמה, אבל מי יודע אם יש לנו בחינה זו של נשמה. אבל 'אור החיים' הקדוש מסוגל לנפש", ולכן ציוה לאנשי שלומו שילמדו 'אור החיים' בליל שבת קודש ואף הוא עצמו נהג כן 'סיפורי מרן הרמ"ח' עמוד רנד. כיון שהלימוד ב'אור החיים' הקדוש מזכך את הנשמה, לכן מסוגל הוא ביותר בשבת קודש שהיא 'ומא דנשמתא'.

ממש באותו סגנון התנבא אחיו הצעיר, הרה"ק רבי מנחם נחום משטעפינשט זי"ע, שבימינו לימוד 'אור החיים' הקדוש

דרכו של רבינו לקרב הרחוקים

בפרשתנו מבאר רבינו שלמרות שעשיו היה רשע גמור, חפץ היה יצחק אביו לקרבו ולהחזירו למוטב, ולכן רצה לתת לו הברכות.

מסופר, שכאשר גיסו של מרן ה"בעל שם טוב", רבי אברהם גרשון מקיטוב זי"ע, פגש את רבינו הקדוש, התבונן בתלמידיו והכיר באחד מהם שאינו הגון. שאל את רבנו מדוע הוא מקרב, והשיב לו: "כך דרכנו לקרב את הרחוקים".

תלמידו של רבינו בליוורנו, רבי משה פראנקו, בהקדמת ספרו "מאור החיים", מתאר את הדרשות שאמר רבינו כשהיה בעיר ליוורנו בכל לילה, וזה לשונו: "כן עשה כל הלילות, אחר הלימוד פתח פיו לדרוש, וכולם היו מוסר עם משלים מתוקים. אשר על כן, כל העם יתאוו תאוה לשמוע מפיו, עד שיצא קול בעיר ובאים בעוד היום גדול למצוא מקום לישיב, עד שכמעט לא היה מקום ליכנס מרוב העם. וכל מגמתו היה להסיר העוון, וכדי להמשיך לב השומעים כל הלילות, היה מברך את הקהל עם נוסח חדש מלא ברכות".

כלומר: במקביל למוסר שנתן להם, גם בירך אותם בכל יום נוסח חדש של ברכות לפי הצורך והענין, שזה יביא אותם לשמוע לדברי המוסר ולחזור בתשובה.

האדמו"ר בעל דברי שמואל מסלונים זצוק"ל היה מספר, כי באחת מדרשותיו המלהיבות של רבנו בפני אנשי קהילתו - בהן היה משפיע יראת שמים עד אין שיעור וגבול על שומעי לוקחו - השיא להם עצה, להיות מתלמידיו של התנא רבי מאיר ולמלא הוראתו "הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה", ולכן הציע להם שיקצו לעסקים ולמסחר שלושה ימים מימות השבוע, ויתר הימים יהיו קודש לתורה. לא זו בלבד שהלהיב לבם, אלא הוסיף הבטחתו וערבותו האישית כי פרנסתם שהורגלו בה לא תתמעט ולא יחושו כל מחסור.

שמעו בקולו ועשו כדבריו, ואורח חייהם של יהודי המקום השתנה לגמרי. בתוך שבועות אחדים הורגלו גם אלו שעמדו עמם בקשרי מסחר ומלאכה, שאין להם עסק ודיבור עמם מלילו של יום שלישי בשבת ועד בוקרו של אחד בשבת. וגם הם עצמם - היהודים - הורגלו בתוך שבועות אחדים, שהברכה שורה במעשיהם ואין שינוי במצבם הכלכלי בעקבות צמצום זמן עבודתם.

נמשכו הדברים כמה שנים, עד שיצא רבנו ממקומו ויצא ללכת לארץ ישראל - ופנה זיווה של מרוקו.

יצר של שכחה עשה יד עם יצר של כספים, ושניהם החלו מכרסמים בבטחונם של יהודי המקום, לסדוק את ידיעתם הברורה והמוחשית כי מיעוט העסק אינו מפחית מתשואתו. בהדרגה אך בעקביות התרופפה אותה קבלה טובה שקיבלו על עצמם בהמלצת רבנו, עד ששבו לנהל עסקיהם בכל ימי המעשה.

אפס, אם סברו שבכך יכפילו את הכנסתם, באה המציאות וטפחה על פניהם, כי לא נוספה פרוטה אחת לארנקיהם וחרף עמלם הכפול לא השיגו דבר. התחזור אפוא לכולם, כי צדקו דברי רבנו ופרנסה הקצובה לאדם מן השמים אינה תלויה במשך עמלו.



נערך מתוך שיעורי אוה"ח הק'

מאת הרה"ח יהודה וייס שליט"א



וַיְהִי כִּי זָקַן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו מֵרְאֵת וְגו'.

סיבת האמור מה שנזדקן יצחק וכהו עיניו, הכל בכדי שיקבל יעקב הברכות. ומהו 'ויהי' לשון צער, כי טוב היה אילו היה יודע יצחק בידיעה תחילה שמברך ליעקב בנו, ולא כמו שרצה לברך תחילה לעשו. אך יצחק עשה כן במכוון וקרא לעשו בנו הגדול, דייקא משום שראה ברשעת עשו וידע כל אשר נעשה עימו, על כן רצה לעוררו ולהחזירו למוטב, כי הצדיק כואב וסובל כשבנו הולך לדרך עקלתון, ובברכות רצה להיטיב לו שישבו מדרכו.

"ורבקה שומעת", ומדויק להפליא, שלא כתוב 'ותשמע רבקה'. כי אכן לא עמדה בסמיכות לשם, אלא מכח זה שהיתה נבאה וברוח הקודש ידעה כל אשר אמר יצחק לעשו. שהרי יצחק דיבר לעשו בסוד לתוך אוזנו, ולכן כתיב פעמיים ויקרא את עשו ועוד פעם כתוב ויאמר אליו, להורת על בחינת הסוד ולפיכך קרא לו להתקרב אליו ביותר. וראיה לדבר, כי לבסוף אמר יצחק 'הקול קול יעקב', והיה אצלו בוודאות כי אין זה איש אחר חוץ מעשו כי כל דבריו היה בסוד כמוס, ולא היה מי ששמע, ובהכרח שזהו עשו.

רבקה היתה מצטערת שהכלימוה, מאחר שהיתה בתו של לבן הרשע, ועשו דומה לה, במכוון עשה השי"ת שעשו לא היה אהוב וחביב אצלה, אלא יעקב איש תם יושב אהלים. וענין זה חוזר ונשנה בכתוב "יעקב בנה" וכדו', כי היא היתה צדקת ונבואה והכירה בדרכו של יעקב איש האמת. ויעקב נולד 'שופרא דשופרא' כאדם הראשון קודם החטא, מכח מה שכל הזוהמא שהיתה מעורב נדבק ויצא עם עשו.

"ויתן לך אלקים", מהו וא"ו המוסיף, אלא שכבר כתיב ויברכהו וכאן מוסיף עוד ברכות. שאברהם אבינו קיבל מהקב"ה מפתח הברכות, ומסרה ליצחק, וכאן העבירה הלאה לידי יעקב בנו. ותחילה כתוב 'ויברכהו' וזהו בהעלם, ומכוון בזה על עניני רוחניות, כי זה תכלית זרע ישראל, מה הנוגע לעולם העליון. ושוב מברכו "מטל השמים ומשמני הארץ" וכולל בזה בין רוחניות ובין גשמיות, עולם הזה ועולם הבא.

וכמו שם הוי"ה מקור החסד והרחמים, כך גם 'אלקים' מידת הדין מסכמת להריק הברכות ושפע לרוב. "גביר לאחיק", מלשון גובר, רומז על התגברות הקדושה בעבודת הבורא, או אז יזכו שאף אחד לא יוכל להרע לישראל.

זכותו יגן עלינו זכרונו צדיק לברכה